

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА О ОБРАЗОВАЊУ МЛАДИХ У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА У НОВОМ САДУ

Novosadski
humanitarно-istraživački centar

Наручилац истраживања: ЛОКАЛНИ ОМБУДСМАН ГРАДА
НОВОГ САДА

Истраживање спровео: НОВОСАДСКИ ХУМАНИТАРНО –
ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР

Тема: ИСТРАЖИВАЊЕ О ОБРАЗОВАЊУ МЛАДИХ У
СРЕДЊИМ ШКОЛАМА У НОВОМ САДУ

Ауторка: ЈОВАНА НЕНАДОВ БЕКИЋ

САДРЖАЈ	СТРАНА
Увод	4
Дефинисање проблема	5
Циљеви истраживања	6
Правна регулатива	7-8
Процес рада	9
Анкета	10-14
Средње школе на територији Града Новог Сада	15
Анализа резултата добијених анкетањем	16-32
Закључци и препоруке	33-36
Литература	37

- ❖ Према попису становника из 2011. године, Република Србија броји укупно 7 186 862 становника. Од тога 1 322 021 чине млади, док према статистичкој процени, Нови Сад броји 322 071 становника, од чега 56 153 становника Новог Сада чине млади.
- ❖ Позивајући се на Националну стратегију за младе, појам „млади“ подразумева старосну доб од 19-29 година.
- ❖ Од укупног броја младих 51,2 % су мушкарци, а 48,8 % су жене.
- ❖ Високо образовање је област посебно значајна за Републику Србију и део је међународног, европског, образовног и научног, односно уметничког програма.
- ❖ Ово истраживање односи се на образовање младих од 18 и 19 година, односно на младе у завршним разредима средњих школа у Граду Новом Саду.
- ❖ Са циљем да се спроведе поменуто истраживање, Локални омбудсман Града Новог Сада и Новосадски хуманитарно-истраживачки центар 25. марта 2022. године закључили су Уговор о набавци услуга Истраживања о образовању деце и младих у средњим школама у Новом Саду број XXII-020-12/2022-26.

- ❖ Млади од 18 и 19 година представљају веома осетљиву групу и зато им треба посветити посебну пажњу. Потребно је одлучити какав је данас став младих о наставку школовања након завршене средње школе и на основу тога предложити решења за мотивисање младих да наставе даље школовање.
- ❖ Ово питање је веома важно, јер од младих и од њихових образовних могућности у многоме зависи образовни развој Републике Србије.
- ❖ Одабиром факултета или високе школе, млади себи одређују даљи животни пут, од чега даље зависи њихово запослење.
- ❖ Дужина школовања је важан фактор у сазревању младих и што је школовање дуже, дуже је и психолошко и социолошко схватање младости, а они који раније заврше са школовањем, раније се суочавају са животним изазовима и самим тим и раније излазе из периода младости.

Како је образовање веома важан фактор за младе, тако га треба сагледати и са више аспеката.

Узимајући у обзир горе наведено, Локални омбудсман Града Новог Сада сматра да би било корисно спровести анкету међу ученицима средњих школа о томе да ли планирају да наставе школовање након завршетка средње школе. На тај начин би се добили јасни подаци о плановима деце и младих из опште популације и маргинализованих група, о плановима које имају и препорукама за њихову реализацију.

Овим истраживањем утврђени су предлози деце и младих за додатну подршку одређених маргинализованих група, односно шта би по њима била адекватна подршка у циљу наставка школовања.

- ❖ Постоје различити правни прописи који регулишу појам високог образовања.
- ❖ **Устав Републике Србије („Службени гласник РС“ бр. 98/2006, 16/2022) – Одлука о проглашењу Уставног закона за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије - Амандмани I - XXIX - "Сл. гласник РС", бр. 115/2021)** гарантује да свако има право на образовање.

Основно образовање је обавезно и бесплатно, а средње образовање је бесплатно. Сви грађани имају, под једнаким условима, приступ високошколском образовању. Република Србија омогућује успешним и надареним ученицима слабијег имовног стања бесплатно високошколско образовање, у складу са законом. Оснивање школа и универзитета уређује се законом.
- ❖ На основу **Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 27/18 – др. закон, 6/20 и 129/21)**, систем образовања и васпитања мора да обезбеди за све ученике једнакост и доступност остваривања права на образовање и васпитање, а које је заступљено на принципу једнаких шанси за све, без дискриминације. Посебна пажња примењује се на пружање подршке преласка ученика у следећи ниво образовања и остваривање континуитета у образовању и васпитању.

Такође, Закон прописује да ученици који припадају маргинализованим групама, као на пример: деца и ученици са сметњама у развоју, инвалидитетом и из осетљивих група, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања и васпитања у установама, а лица смештена у установе социјалне заштите, деца, ученици и одрасли са здравственим проблемима остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења.
- ❖ Према **Закону о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/13, 101/17, 27/18 – др. закон, 6/20, 52/21, 129/21 – др. закон)** делатност средњег образовања и васпитања обавља се у средњој школи и то:
 - ✓ гимназији;
 - ✓ стручној школи;

- ✓ уметничкој школи;
- ✓ мешовитој школи (гимназији и стручној или уметничкој школи);
- ✓ школи за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

❖ **Закон о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 73/18, 27/18 – др. закон, 67/19, 6/20 – др. закони, 11/21 – аутентично тумачење, 67/21 и 67/21 – др. закон)** гарантује да право на високо образовање имају сва лица са завршеном средњом школом. Ипак, даје могућност да лице без стеченог средњег образовања може да конкурише за упис на студијске програме из уметничких области, уколико је то у складу са статутом те високошколске установе.

Овај закон разврстава студије у три степена и то:

Студије првог степена:

- 1) основне академске студије;
- 2) основне струковне студије;
- 3) специјалистичке струковне студије.

Студије другог степена:

- 1) мастер академске студије;
- 2) мастер струковне студије;
- 3) специјалистичке академске студије.

Студије трећег степена су докторске академске студије.

Високошколске установе које обављају делатност високог образовања су:

- 1) универзитет;
- 2) факултет, односно уметничка академија, у саставу универзитета;
- 3) академија струковних студија;
- 4) висока школа;
- 5) висока школа струковних студија.

- ❖ Услуга Истраживања о образовању деце и младих у средњим школама у Новом Саду је реализована анкетирањем ученика средњих школа на територији Града Новог Сада.
- ❖ У циљу спровођења истраживања формиран је Тим који је био ангажован на остваривању сарадње са директорима, психолозима и педагозима који су запослени у средњим школама. Први задатак Тима био је да се добије овлашћење за анкетирање матураната.
- ❖ Следећи задатак био је сачињавање анкете, помоћу које би се дошло до што прецизнијих резултата.
- ❖ Након израде анкете, приступило се анкетирању ученика. Анкетирање се вршило на два начина, у зависности од договора са школом и то помоћу:
 - ✓ CAWI методе и
 - ✓ PAPI методе.

Прва метода подразумева „онлајн“ попуњавање анкете, односно попуњавање путем мобилног телефона, на часу одељенског старешине или на часу грађанског васпитања, док друга метода подразумева попуњавање анкете оловком, у папирној форми (PAPI од енг. Pen and Paper Interview, што значи „оловка и папир“), те предавањем испуњених анкета члановима Тима.

Анкета је анонимна и мешовитог типа, што значи да ученици, поред понуђених одговора, могу да дају и одговоре на постављена питања, као и да изнесу своја запажања и препоруке.

Анкетирање ученика трајало је од марта до јуна 2022. године у средњим школама на територији Града Новог Сада.

- ❖ Након завршеног анкетирања ученика, започет је поступак процесуирања података и сумирања свих налаза добијених анкетирањем.

Анкета садржи четрнаест питања мешовитог типа. Приликом израде анкете, стављен је фокус на одређене групе.

❖ **Анализа истраживања према полу**

Данас се поприлично смањила разлика између броја високо образованих мушкараца, у односу на жене са високом стручном спремом. Ипак, у друштву и даље постоје стереотипи да жене треба да воде домаћинство, док су мушкарци ти који треба да раде и зарађују, самим тим и да наставе школовање.

❖ **Анализа истраживања према трајању средњошколског образовања, у зависности да ли је реч о трогодишњој или четворогодишњој средњој школи**

Најчешће ученици који упишу средњу школу у трајању од три године имају циљ да науче одређени занат, како би се по завршетку школе запослили и бавили оним за шта су се школовали, док се ученици из школа са четворогодишњим трајањем, пре опредељују за наставак школовања.

❖ **Анализа истраживања према типу насеља у коме ученик живи**

Изузев основних школа, остале образовне институције су најчешће лоциране у градовима. Због тога је очекивано да већина младог образовног становништва живи у градским срединама. Због близине или удаљености факултета, на даље школовање се пре опредељују млади из градских средина, у односу на младе из руралних средина. Разлог томе је најчешће финансијске природе, јер одвојеност од куће изискује додатне трошкове који се односе на смештај и основне животне потребе у граду у коме ученик студира.

❖ **Анализа истраживања према типу породице из које ученик потиче**

Ученици који потичу из једнородитељске породице или ученици који немају родитеље најчешће су тежег имовног стања у односу на ученике који потичу из породица у којима оба родитеља раде и финансијски доприносе. Како наставак школовања након средње школе изискује додатне трошкове који оптерећују породични буџет, тако се ученици који потичу из ових породица углавном одлучују да прекину школовање и запосле се, како би допринели побољшању финансијске ситуације у породици.

❖ **Анализа истраживања према припадности ромској или некој другој мањинској групи**

Ниво и структура образовног ромског становништва условљени су његовим положајем у друштву и културним специфичностима, а представља једну од најтамнијих тачака животне стварности ове етничке заједнице. На жалост, и данас Роми представљају етничку заједницу са највећим уделом неписмених.

У Републици Србији је 2011. године пописано 147 604 грађана и грађанки ромске националности. Према Стратегији за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године, само 69% ромске деце кренуло је у први разред основне школе на време (код опште популације је 97%), 64% деце ромске националности заврши основну школу (код опште популације је 93%), и најзад, свега 22% деце ромског порекла похађа средњу школу (код опште популације је 89%). Посебан проблем је то што девојчице напуштају школовање и заснивају породице између 15. и 19. године. Чак 43% девојчица ромске националности у овом узрасту прекида школовање ради удаје. Код девојчица исте доби у општој популацији овај проценат је 4%.

Такође, на територији Града Новог Сада живи велики број националних мањина. Истраживање треба да покаже у којој мери се националне мањине одлучују за наставак школовања након завршене средње школе.

❖ **Анализа истраживања према припадности једној од маргинализованих група**

Овом анализом треба да се дође до сазнања да ли припадност маргинализованој групи (ЛГБТ заједници, избегло или прогнано лице, особа са инвалидитетом или неком другом сметњом у развоју, ХИВ позитивна особа...) представља сметњу за даље школовање.

- ❖ Поред наведених анализа, следе питања на која ученици могу да дају образложења или сугестије које сматрају релевантним за образовање.

*Ова анкета је анонимна и молимо Вас да искрено одговорите на дата питања. Овако ћете нам помоћи да разумемо начин живота и размишљања када је реч о образовању младих.
Хвала на сарадњи.*

1. Пол?

М Ж

2. Школа коју завршавате траје...

три године четири године

3. Ви похађате...

државну школу приватну школу

4. Насеље у коме живите је...

градско

приградско

рурално

5. Ви живите у...

породици са оба родитеља

једнородитељској породици

деца без родитељског старања

6. Да ли сте припадник ромске националне мањине?

да не

7. Да ли сте припадник неке друге националне мањине?

да не

8. Да ли сте припадник неке друге маргинализоване групе?

да не

Уколико је одговор „да“ навести којој маргинализованој групи припадате (припадник ЛГБТ заједнице, избегло или прогнано лице, особа са инвалидитетом или неком другом сметњом у развоју, ХИВ позитивна особа...)

9. Да ли припадност маргинализованој групи има утицај на одлуку о даљем школовању?

10. Да ли планирате да наставите даље школовање?

Да Не

Уколико је одговор „да“ навести за који облик даљег школовања сте се определили?

Факултет

Висока школа

Ванредни студијски програм

Курс за стручно усавршавање

Друго _____

Уколико је одговор „не“ навести разлоге за ову одлуку:

11. Да ли је, према Вашем мишљењу, високо образовање битно и цењено у друштву?

да не

Образложити одговор:

12. Шта мислите, зашто се Ваши вршњаци не одлучују да наставе школовање након завршене средње школе?

13. Према Вашем мишљењу, које мере треба предузети како би се омогућило младима да наставе школовање?

14. Ваш предлог или коментар (опционо):

На територији Града Новог Сада налази се шеснаест државних установа чија је делатност средњошколско образовање. То су:

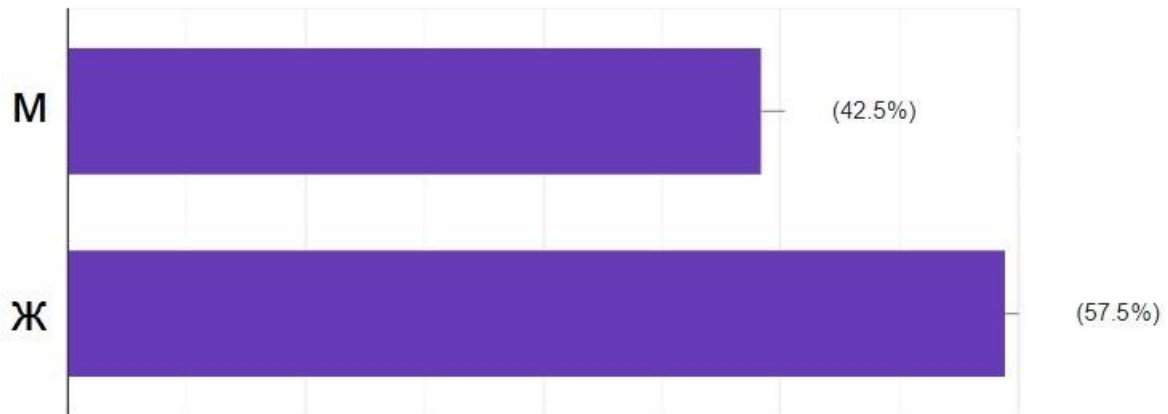
- ✓ Гимназија "Јован Јовановић Змај"
- ✓ Гимназија "Светозар Марковић"
- ✓ Гимназија "Исидора Секулић"
- ✓ Гимназија "Лаза Костић"
- ✓ Средња школа "Светозар Милетић"
- ✓ Медицинска школа "7. април"
- ✓ Пољопривредна школа са домом ученика (Футог)
- ✓ Средња машинска школа
- ✓ Електротехничка школа "Михајло Пупин"
- ✓ Техничка школа "Павле Савић"
- ✓ Техничка школа "Милева Марић-Ајнштајн"
- ✓ Саобраћајна школа "Пинки"
- ✓ Музичка школа "Исидор Бајић"
- ✓ Балетска школа
- ✓ Школа за дизајн "Богдан Шупут"
- ✓ Школа за основно и средње образовање "Милан Петровић"

Поред државних, постоје и приватне установе чија је делатност средњошколско образовање. Ту спадају:

- ✓ Е-гимназија
- ✓ Средња стручна школа
- ✓ Средња медицинска школа "Свети Архангел"
- ✓ Средња школа "MC Vision Academy"
- ✓ Спортска Гимназија Е-Гимназија – Нови Сад
- ✓ Елитна приватна економска школа и гимназија
- ✓ Гимназија "Живорад Јанковић" са домом ученика
- ✓ Прва приватна оптичарска школа "Пашћан"
- ✓ Прва приватна средња медицинска школа "Хипократ"
- ✓ Рачунарска гимназија "Смарт"
- ✓ Средња школа "Доситеј Обрадовић"
- ✓ Средња школа "Свети Никола"
- ✓ Средња стручна школа "Круг"

Пол

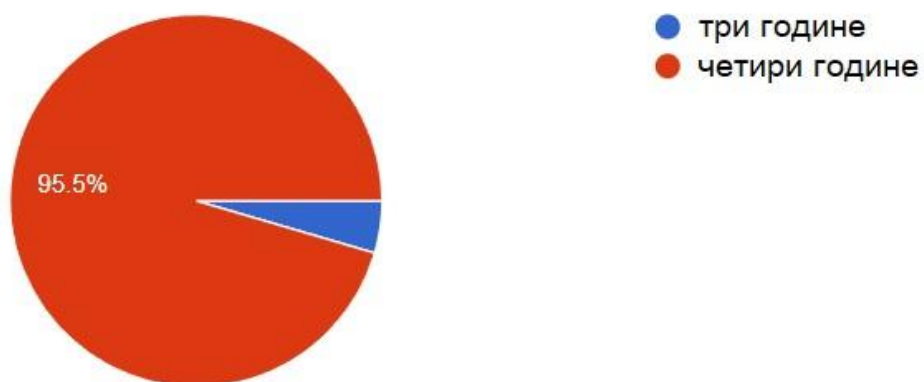
- ❖ Прво питање у анкети односило се на одређивање пола анкетираних ученика.
- ❖ Од укупног броја испитаних матураната, 42,5 % су особе мушког, док 57,5 % чине особе женског пола.

Слика 1. Графички приказ испитаника према полу

Школа коју завршавате траје...

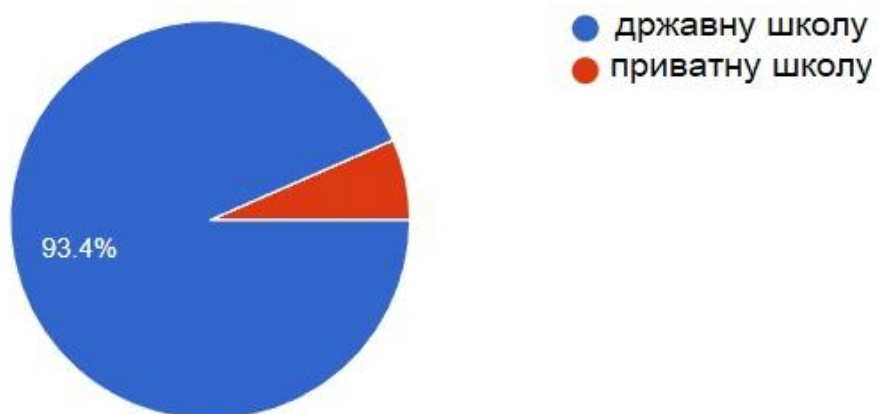
- ❖ Када је реч о дужини трајања средње школе, 95,5 % похађа четворогодишњу средњу школу, док 4,5 % похађа школу у трајању од 3 године.

Слика 2. Графички приказ испитаника према дужини трајања средње школе

Ви похађате...

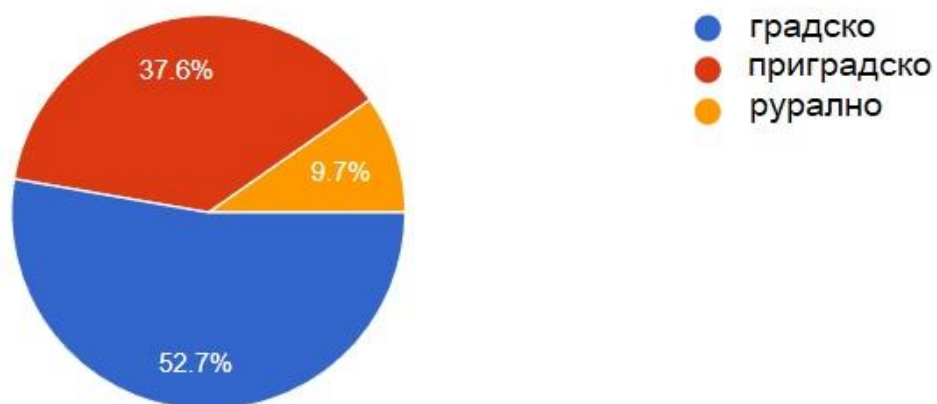
- ❖ У зависности од тога да ли испитаници похађају државну или приватну средњу школу, 93,4 % испитаника похађа државну школу, док 6,6 % испитаника похађа приватну средњу школу.

Слика 3. Графички приказ испитаника према типу школе

Насеље у коме живите је...

- ❖ Полазећи од типа насеља у коме испитаници живе, 52,7 % испитаника живи у градским срединама, 37,6 % живи у приградским местима, док 9,7 % потиче из руралних¹ средина.

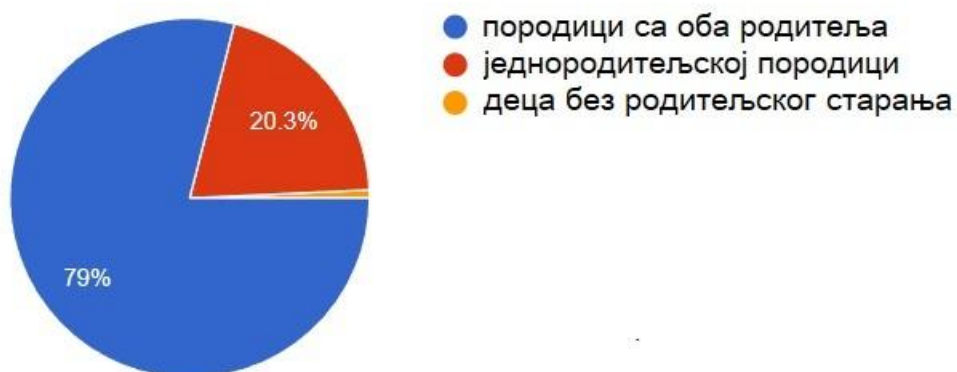

Слика 4. Графички приказ испитаника према типу насеља

¹ У испитивању су учествовала и деца која имају пребивалиште изван Града Новог Сада, али похађају средњу

Ви живите у...

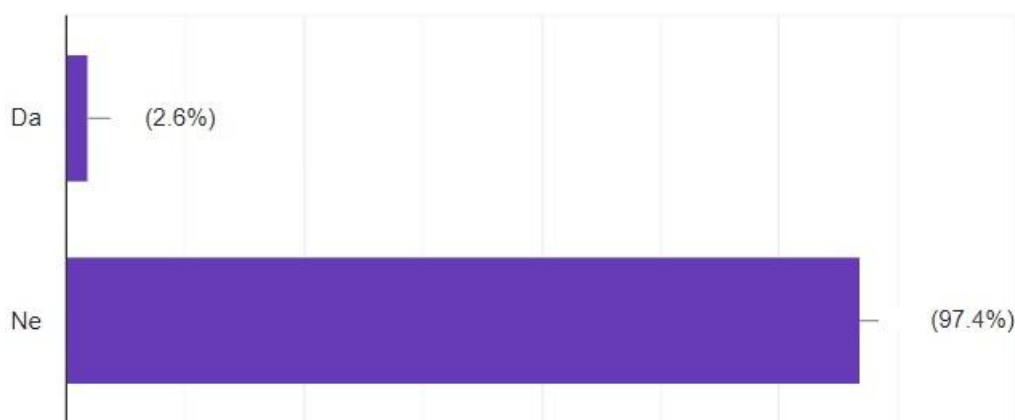
- ❖ Када се анализира облик породице из које потичу испитаници, добијен је резултат да 79 % живи у породици са оба родитеља, 20,3 % живи у једнородитељској породици, док 0,7 % чине деца без родитељског старања.

Слика 5. Графички приказ испитаника према облику породице у којој живе

Да ли сте припадник ромске националне мањине?

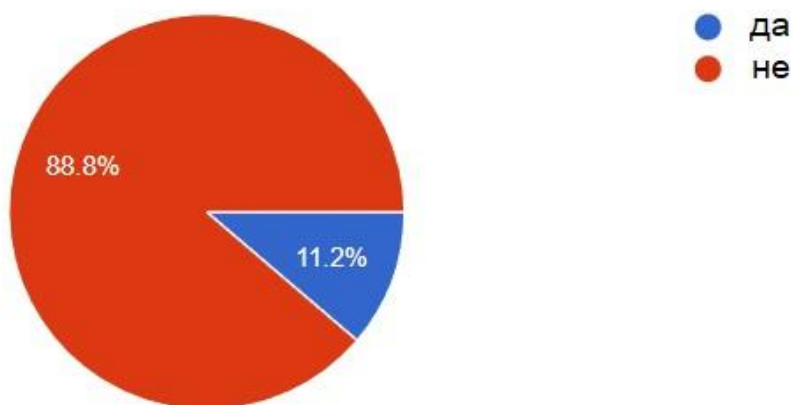
- ❖ На питање о припадности ромској националној мањини, 2,6 % испитаника се изјаснило да су припадници ромске националне мањине, док 97,4 % испитаника не припада овој мањинској групи.

Слика 6. Графички приказ испитаника према припадности ромској националној мањини

Да ли сте припадник неке друге националне мањине?

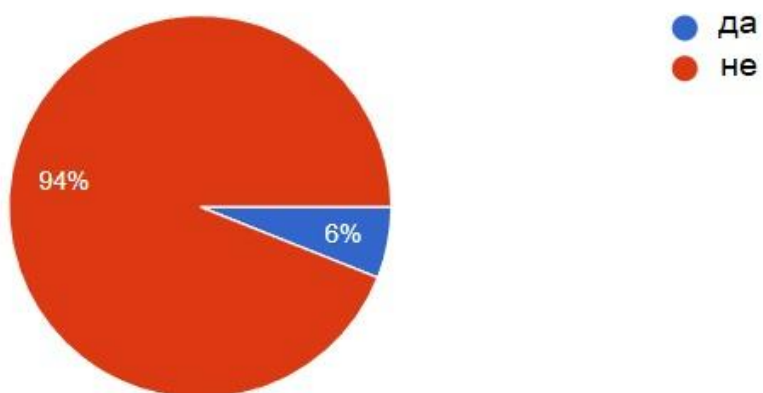
- ❖ Када је реч о припадности некој другој националној мањини, 88,8 % испитаника нису припадници ниједне националне мањине, док 11,2 % испитаника чине припадници националних мањина.

Слика 7. Графички приказ испитаника према припадности националној мањини

Да ли сте припадник неке друге маргинализоване групе?

- ❖ На питање, да ли су припадници неке друге маргинализоване групе, 94 % испитаника се изјаснило да не припадају маргинализованим групама, док се 6 % испитаника изјаснило да су припадници маргинализованих група.

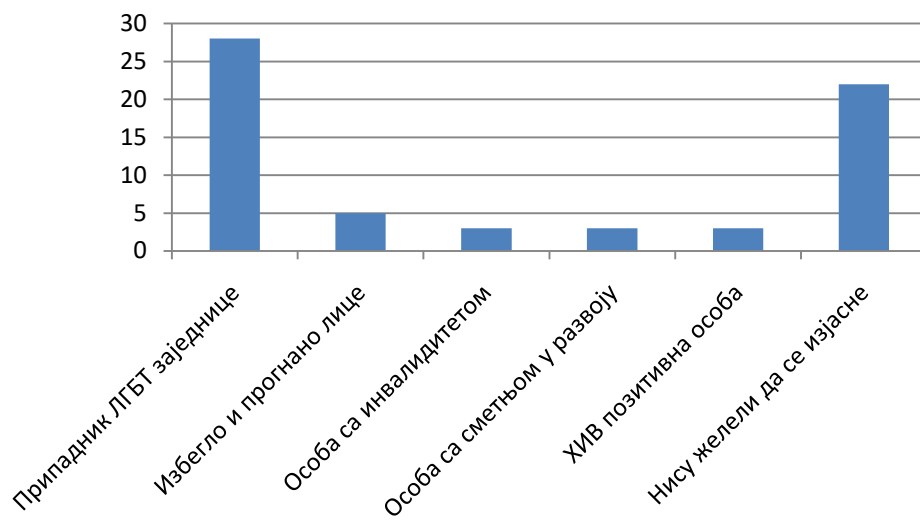

Слика 8. Графички приказ испитаника према припадности маргинализованим групама

Уколико је одговор „да“ навести којој маргинализованој групи припадате (припадник ЛГБТ заједнице, избегло или прогнано лице, особа са инвалидитетом или неком другом сметњом у развоју, ХИВ позитивна особа...)

- ❖ Испитаници који припадају маргинализованим групама су имали прилику да се изјасне којој маргинализованој групи припадају.

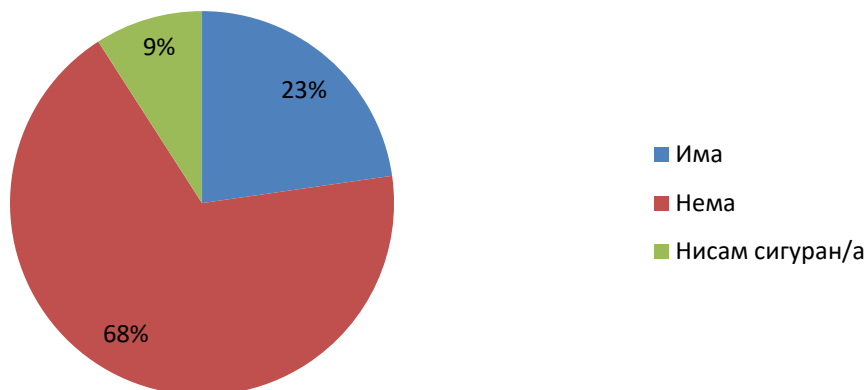
- ❖ Анализирајући одговоре код 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, резултати су следећи:
 1. Од 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, припадници ЛГБТ заједнице чине 47 % испитаника.
 2. Од 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, избегла и прогнана лица чини 8 % испитаника.
 3. Од 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, 5 % испитаника чине особе са инвалидитетом.
 4. Од 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, припадници особа са сметњама у развоју чини 5 % испитаника.
 5. Од 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, 5 % испитаника су ХИВ позитивне особе.
 6. Од 6 % испитаника који су се изјаснили да припадају маргинализованим групама, 30 % испитаника није желело да се изјасни о томе којој маргинализованој групи припадају.

Слика 9. Графички приказ испитаника према припадности маргинализованим групама

Да ли припадност маргинализованог групе има утицај на одлуку о даљем школовању?

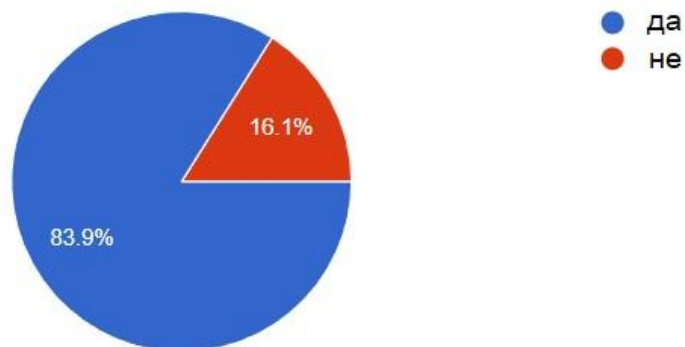
- ❖ Једно од питања, а које се тиче маргинализованих група, било је и да ли припадност маргинализованог групе има утицај на одлуку о даљем школовању. На ово питање 23 % испитаника одговорило је да има утицај, 68 % одговорило је нема утицај, а 9 % испитаника није сигурно да ли постоји повезаност између образовања и припадности некој маргинализованог групе.
- ❖ Оно што је важно напоменути је чињеница да 68 % испитаника који тврде да припадност маргинализованог групе нема утицај за наставак школовања, чине испитаници који су се изјаснили да не припадају маргинализованог групе, док су припадници маргинализованих група става да постоји узрочно последична веза између образовања и припадности маргинализованим групама.

Слика 10. Графички приказ испитаника према мишљењу о повезаности образовања са припадношћу маргинализованим групама

Да ли планирате да наставите даље школовање?

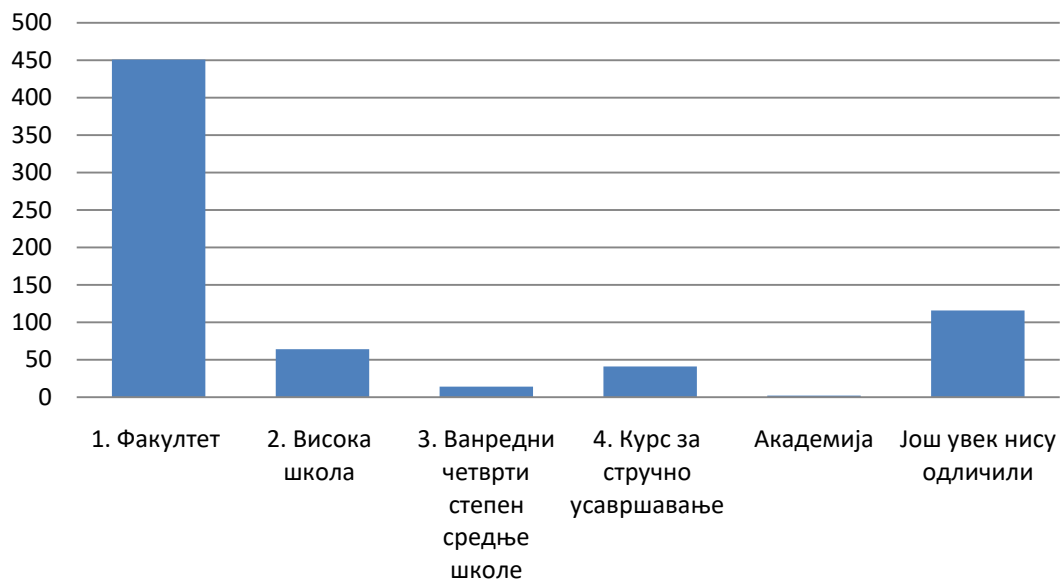
- ❖ Када је реч о одлуци испитаника да ли желе да наставе даље школовање, 83,9 % је одговорило да наставља школовање, а њих 16,1 % донело је одлуку да се завршетком средње школе заврши њихово образовање.

Слика 10. Графички приказ испитаника према одлуци да ли желе да наставе даље школовање

Уколико је одговор „да“ навести за који облик даљег школовања сте се определили?

- ❖ Код овог питања, испитаници су имали прилику да се определе за једну од понуђених опција, а такође су имали прилику да допишу неки други одговор.
- ❖ Анализирајући одговоре код 83,9 % испитаника који су се изјаснили да имају у плану да наставе школовање након завршене средње школе, резултати су следећи:
 1. Факултет 66 %
 2. Висока школа 9 %
 3. Ванредни четврти степен средње школе 2 %
 4. Курс за стручно усавршавање 6 %
 5. Академија 0 %
 6. Још увек нису одлучили 17 %

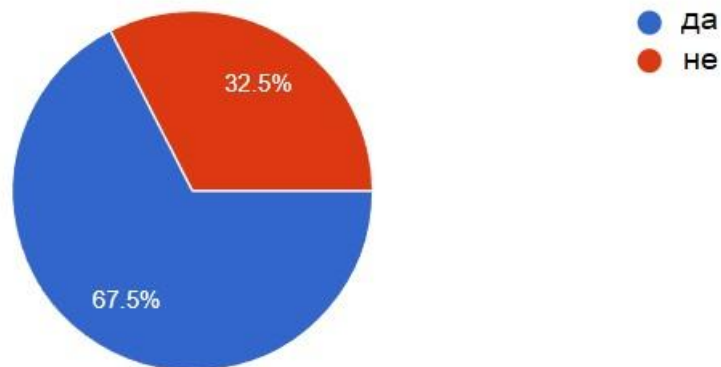
Слика 11. Графички приказ испитаника о одлуци о одабиру даљег школовања

Уколико је одговор „не“ навести разлоге за ову одлуку

- ❖ Од 16,1 % испитаника који не желе да наставе даље школовање, као разлог су навели следеће:
 - ✓ Желе да раде и да што пре почну да зарађују.
 - ✓ Немају финансијска средства која изискује даље школовање.
 - ✓ Сматрају да је образовни систем лош, да је градиво обимно и непотребно и да им недостаје пракса.
 - ✓ Желе да се посвете спорту, јер сматрају да ће спорт да им донесе бољу зараду у будућности, од школовања.
 - ✓ Факултет се у Србији не цени.
 - ✓ Немају вољу да уче.

Да ли је, према Вашем мишљењу, високо образовање битно и цењено у друштву?

- ❖ На ово питање је 67.5 % испитаника одговорило потврдно, док 32,5 % испитаника сматра да образовање није цењено у данашњем друштву.

Слика 12. Графички приказ испитаника према мишљењу о важности високог образовања у Србији

Образложити одговор

- ❖ Када су испитаници образлагали своје одговоре, разлози су били слични као код претходног питања.

Они који сматрају да је високо образовање битно, наводили су следеће:

- ✓ Мишљење људи који су високо образовани сматра се битним.
- ✓ Друштво је од давних времена наметнуло факултетску диплому као мерило вредности човека, а такав став се задржао и данас.
- ✓ Високо образовање омогућује боље плаћен посао.
- ✓ Човек треба цео живот да ради на себи и да надограђује своје знање.
- ✓ Ако неко има високо образовање, значи да је вредна и способна особа.
- ✓ Друштво, из неоправданих разлога, сматра да диплома чини човека и аутоматски деградира оне који имају завршену средњу школу.
- ✓ Високо образовање пружа више животних могућности.

- ❖ Они који сматрају да високо образовање није битно, наводили су следеће:

- ✓ Диплома не чини човека.
- ✓ Високо школовање представља „бацање“ новца и времена.
- ✓ Факултет може да пружи диплому, али не и знање. Знање ће најлакше да се стекне кроз посао.
- ✓ Данас је за запослење битније „имати везу“ него факултет.
- ✓ Високо образовани људи се омаловажавају од стране оних који су на позицији одлучивања, а који су мање школовани.
- ✓ Високо образовани људи одлазе из Србије у иностранство у потрази за бољим послом.
- ✓ На факултету се уче непотребне ствари.
- ✓ Неизвесно запослење и поред стеченог високог образовања.

Шта мислите, зашто се Ваши вршњаци не одлучују да наставе школовање након завршене средње школе?

- ❖ Код овог питања су најзаступљенија четири одговора:
 - ✓ Немају финансијска средства која су потребна за наставак школовања.
 - ✓ Желе да што пре почну да зарађују како би финансијски помогли породици.
 - ✓ Данас су високо образовани људи без посла и то младе демотивише да наставе школовање и
 - ✓ Недостатак воље за учењем.

Према Вашем мишљењу, које мере треба предузети како би се омогућило младима да наставе школовање?

- ❖ Код овог питања, као и код претходног, сви испитаници су дали готово исте одговоре:
 - ✓ Бесплатно школовање за све који желе да упишу високо образовање,
 - ✓ Финансијска помоћ државе кроз стипендије и плаћену стручну праксу током студирања,
 - ✓ Више студентских домова,
 - ✓ Више места на буџету на високо образовним установама,
 - ✓ Обезбеђен сигуран и добро плаћен посао у струци након завршеног високог образовања.

Ваш предлог или коментар (опционо)

- ❖ Следећи коментари су преписани из анкете, онако како су их написали ученици. То је мали део коментара, али већина се заснива на истим препорукама од стране ученика.
 - ✓ Увести униформе у школе, како се не би правила социолошка разлика.
 - ✓ Промоција факултета, тако да ученици из средњих школа обиђу факултет који желе да упишу.

- ✓ Средња школа треба да буде занимљивија и креативнија.
- ✓ Више оваквих анкета и неформалног образовања, а мање да се уче небитне ствари.
- ✓ Више „слуша“ за потребе омладине, да се њихово мишљење уважи, а не само да се чује и занемарује.
- ✓ Многи губе мотивацију за школовање тако што виде у својој околини људе који завршавају приватне или државне факултете уз помоћ политичких партија и новца, а не уз помоћ знања и реалног образовања на факултету – високошколској установи. Треба првенствено урадити проверу свих диплома, како би се санкционисали како факултети и установе које су издале такве дипломе, тако и људи који су ове дипломе стекли. Тек након тога можемо да причамо о неком правом и успешном образовању.
- ✓ Обезбедити студентима вид новчане помоћи како би могли да раде на себи, јер ипак нам држава „пропада“ због напуштања младих људи, тако да би то било сигурно добро и за државу.
- ✓ Потребно је охрабрити и подстицати националне мањине на школовање и то од самог почетка њиховог школовања. Наравно, увек ће постојати особе које не желе да наставе са школовањем после средње школе и њихово мишљење не може у неким случајевима да се промени.
- ✓ Да професори имају однос са ученицима такав да их подстичу на даље школовање, а не да ученици једва чекају да заврше школовање и не наставе га.
- ✓ Свим професорима подићи плате, јер ти исти професори „праве“ образовни кадар и стварају будућност овој земљи. Ако професори нису задовољни својом платом и поштовањем у друштву, према њима као професорима, онда они нису мотивисани да „направе“ од обичног ученика – студента, доброг инжењера, лекара, архитекту, програмера итд.

- ✓ Са мном се слаже 90 % младих и често причамо о овоме. Свима је јасно да смо сате које смо проводили учећи ствари које нам нису потребне и које после заборавимо, могли да проведемо учећи ствари које су нам потребне за живот. Уведите часове кувања, економије (конкретно плаћање пореза и рачуна, како систем пореза ради нпр.) и сл. То нас не уче ни на грађанском васпитању, а сви се са овим, пре или касније, сусрећемо у животу.
- ✓ Да се опширније градиво више упрости како би ученици барем оно основно научили.
- ✓ Увести много више праксе и практичног рада. Неке школе имају мало, а неке нимало праксе.
- ✓ Да се много више новца почне улагати у средње школе и факултете како би ученици завршили своје образовање. Квалитетна и креативнија средња школа ће подстаћи младе да наставе даље школовање.

ЗАКЉУЧЦИ

- ❖ На самом почетку овог истраживања, остварена је комуникација са представницима свих средњих школа на територији Града Новог Сада. Међутим, одређени број школа није се одазвао позиву и нису желели да се анкетају матуранти њихових школа. Као разлоге наводили су да би анкетање матураната било сувишно и оптерећујуће за њих.
- ❖ Школа за основно и средње образовање „Милан Петровић“ као школа коју похађају деца са свим врстама сметњи у развоју, такође није учествовала у истраживању. Из разговора са представником ове школе, обавештени смо да нико од матураната не наставља школовање.
- ❖ Када је реч о доступности високог образовања, не може да се тврди да је оно једнако доступно свима, јер су многи испитаници навели да ученици који су тежег имовног стања немају могућност да наставе школовање из два разлога:
 1. високо образовање захтева додатне новчане издатке, што је оптерећујуће за кућни буџет и
 2. ученици су принуђени да што пре почну да раде и да финансијски доприносе и помажу породици.
 - ❖ Веома мали број ученика сматра да је високо образовање битно како би се стекло знање. Већ као разлог наводе потребу за већом зарадом.
 - ❖ Ученици сматрају да се у средњим школама учи непотребно и превише обимно градиво, а да им недостаје више практичног рада који ће да их оспособи даље за посао или за школовање.
 - ❖ Резултати анкете показују да већина младих сматра да је високо образовање битно и цењено у друштву, али на основу њиховог образлагања, изводи се закључак да постоје одређени проблеми које

друштво треба да мења како би се побољшао положај високо образованих грађана.

- ❖ Данашњи средњошколци истичу да предност при запослењу имају они који „имају везу“ више него они који су стекли високо образовање. Такође, велики број испитаника истиче да су високо образовани грађани недовољно плаћени за посао за који су се школовали. Уколико се настави ширење оваквог става међу омладином, велика је вероватноћа да ће високо образовање све више изгубити значај у друштву.
- ❖ Општи закључак је да млади желе да наставе школовање након завршене средње школе, али да постоји опште незадовољство које се односи на квалитет живота и на друштвене прилике какве су данас у нашем друштву. При том врло конкретно и јасно наводе шта је то што желе да мењају и на који начин може да се побољша квалитет образовања. Такође, врло јасно препознају проблеме због којих њихови вршњаци не желе да наставе школовање, што је веома важно, јер ако препознају проблеме, знају и начин на који ови проблеми могу да се уклоне или евентуално смање.
- ❖ Млади данас имају јасан став и идеју како да се недостаци у друштву промене, али се жале како њихово мишљење нико не уважава и то за последицу има да је друштвени активизам код младих поприлично смањен.
- ❖ Веома је популаран став да млади треба да оду из државе у потрази за бољим и плаћенијим послом.

ПРЕПОРУКЕ

- ❖ Веома је важно подстицати децу да се школују, јер високо образовање постаје све непопуларније. Међутим, акценат треба да се ставља на потребу за стицањем и надограђивањем знања и вештина, а не на потребу за што већом зарадом. Ако се ова тендеција код младих настави, државни факултети ће све више губити на значају. У овоме је пре свега кључна улога професора у средњим школама.
- ❖ Одржавање едукација и радионица на којима ће да се ради промоција знања и високог образовања, јер млади воле неформално образовање.
- ❖ Државни факултети треба да имају бољу сарадњу са ученицима средњих школа. Да се организују периодични групни обиласци факултета, где би сваки ученик имао прилику да буде у установи у којој жели да настави школовање и да се упозна са оним што га чека при наставку школовања.
- ❖ Такође је потребно спроводити више анкета у средњим школама, разговарати о проблемима и покушати решити проблеме које средњошколци имају. Управо на тај начин би се вратило поверење младих и млади би се подстакли на друштвени активизам који је веома важан за младог човека.
- ❖ Већа финансијска подршка у виду стипендија, бесплатних уџбеника на факултету, више места на буџету државе, као и плаћена практична настава током студирања, знатно би допринели већој заинтересованости средњошколаца да наставе школовање, као и промоцији образовања.
- ❖ Оно што је младима најпотребније данас је:
 - ✓ Реформа образовног система на нивоу државе, која подразумева више практичне наставе, а мање градива које ученицима након средње школе, током живота или школовања, неће бити од користи.

- ✓ Бесплатно или јефтиније школовање које би било досупно свима, што подразумева да држава обезбеди више места на буџету на факултетима.
- ✓ Више стипендија и пружање могућности да студенти током студирања зараде и тиме обезбеде финансијску помоћ.
- ✓ Више студентских домова за ученике који долазе из ученичких домова и који немају пребивалиште у Новом Саду, а желе да наставе школовање.
- ✓ Више практичне наставе која би помогла ученицима да боље науче оно за шта се школују током средње школе.

❖ ПРЕПОРУКЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА МАРГИНАЛИЗОВАНЕ ГРУПЕ

- ✓ Професори у средњим школама треба више рада да посвете развоју критичког мишљења, одговорности, емпатији, поштовању људских права и толеранцији. Развијање ових вредности представља полазну основу за пружање подршке социјално маргинализованим групама, као и њиховом мотивисању да наставе даље школовање.
- ✓ Кроз радионице и друге облике неформалног образовања развијати осетљивост, позитивне ставове и вредносне оријентације према ученицима који припадају маргинализованим групама.
- ✓ Промоцијом факултета и високог образовања потребно је оснажити саме припаднике маргинализованих група, како би се на адекватан начин суочили са изазовима и на време припремили за наставак школовања.
- ✓ Рад психолога и педагога са припадницима маргинализованих група, са циљем да ови ученици препознају сопствене потенцијале и у складу са истим наставе школовање.

- ❖ Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године („Службени гласник РС“, број 22 од 27. фебруара 2015.)
- ❖ Устав Републике Србије („Службени гласник РС“ бр. 98/2006, 16/2022)
- ❖ Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20 и 129/21)
- ❖ Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/13, 101/17, 27/18 – др. закон, 6/20, 52/21, 129/21 – др. закон)
- ❖ Закон о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 73/18, 27/18 – др. закон, 67/19, 6/20 – др. закони, 11/21 – аутентично тумачење, 67/21 и 67/21 – др. закон)
- ❖ Републички завод за статистику - <https://www.stat.gov.rs/>